

2 - Ir-rapportar ta' reat u d-drittijiet tiegħi waqt l-investigazzjoni jew il-proċess

Kif għandi nirrapporta reat?

Tista' tirrapporta reat billi tressaq ilment kriminali quddiem kwalunkwe awtorità tal-pulizija, l-uffiċċju tal-prosekutur jew qorti. Tista' tressaq ilment jekk inti vittma ta' reat, kif ukoll jekk issir taf li xi ħadd li taf ikun vittma ta' reat, sofra dannu jew wettaq reat. L-awtoritajiet individwali (jiġifieri l-pulizija, l-uffiċċju tal-prosekutur, il-qrati) jikkooperaw ma' xulxin u, jekk ikun meħtieġ, jgħaddu l-ilment tiegħek lill-awtorità li teżaminah aktar. Ilment kriminali jista' jsir bil-miktub, permezz ta' dikjarazzjoni orali fil-verbal jew elettronikament b'firma elettronika awtentikata. Għandu jkun fiha, b'mod partikolari, deskrizzjoni tal-att li jkun seħħ, id-dettalji ta' kuntatt tiegħek u, jekk inti vittma ta' reat, deskrizzjoni tad-dannu li tkun ġarrabt, flimkien ma' indikazzjoni dwar jekk intix qed titlob kumpens għad-danni. Ilment kriminali ma jridx ikun anonimu, iżda l-pulizija jew il-prosekutur ma jiżvelax id-dettalji personali tiegħek jekk titlob dan.

Kif nista' nsir naf x'qed jiġri dwar il-każ?

Jekk irrapportajt reat jew inti vittma ta' reat, il-pulizija huma meħtieġa jinnotifikawk bid-deċiżjoni tagħhom. Id-deċiżjoni hija indikata b'ħala ordni (*uznesenie*) u se tiġi nnotifikata fl-indirizz li indikajt fl-ilment kriminali tiegħek. Inti b'ħala l-persuna li rrapportat ir-reat se tinzamm *infurmata dwar kif jevolvi l-każ (jiġifieri li tressaq akkużi kriminali kontra persuna speċifika, estensjoni tal-akkużi, riferiment tal-każ lil korp ieħor, twaqqif, twaqqif kondizzjonali jew sospensjoni tal-prosekuzzjoni kriminali)*.

Jiena intitolat għal għajjnuna legali (matul l-investigazzjoni jew il-proċess)? B'liema kundizzjonijiet?

Ir-rappreżentanza minn avukat mhijiex meħtieġa biex tressaq ilment kriminali. L-għajjnuna legali tista' tingħata minn entitajiet li jipprovdu assistenza lill-vittmi jew, taħt ċerti kundizzjonijiet, miċ-Ċentru għall-Għajjnuna Legali. Jista' jinħatar avukat għalik fi stadji aktar tard tal-proċedimenti kriminali bi spejjeż tal-Istat.

Nista' nitlob l-ispejjeż (għall-partecipazzjoni fl-investigazzjoni jew fil-proċess)? B'liema kundizzjonijiet?

Jekk tiġi mħarrek b'ħala xhud, jew fil-proċedimenti ta' qabel il-proċess jew fil-proċess, int intitolat għal rimborż tal-ispejjeż fi flus kontanti diġà mgarrba, b'mod partikolari l-ispejjeż tal-ivvjaġġar, tal-ikel u tal-akkomodazzjoni dokumentata. Int intitolat għal kumpens għal qligħ mitluf mix-xogħol jew għal telf ieħor dimostrabbli ta' introjtu. Talba għal tariffi tax-xhieda trid titqajjem fi żmien tlett ijiem mis-smiġħ, inkella tiskadi. Din trid tiġi kkwantifikata mhux aktar tard minn ħmistax-il jum wara li tkun saret it-talba.

Jekk inti l-parti ċivili, l-Istat ma jgarrabx l-ispejjeż tiegħek. L-ispejjeż proprji jinkludu, b'mod partikolari, l-ispejjeż tal-ivvjaġġar, il-kumpens għall-ħin mitluf tar-rappreżentant awtorizzat tal-parti ċivili, l-ispejjeż postali u spejjeż oħra mill-but. Madankollu, b'ħala parti ċivili, diġà fi proċedimenti kriminali inti intitolat li tircievi kumpens għall-ispejjeż meħtieġa biex issegwi b'mod effettiv it-talba tiegħek, inklużi l-ispejjeż imgarrba bl-involvement ta' rappreżentant awtorizzat. Il-persuna kkundannata trid tirrimborżak għal dawn l-ispejjeż.

Nista' nappella jekk il-każ tiegħi jingħalaq qabel nitla' l-qorti?

Il-każ tiegħek mhux neċessarjament imur il-qorti. Jista' jingħalaq permezz ta' proċedura alternattiva inqas formali li

ma tintemmx b'deċiżjoni dwar il-ħtija u l-piena. Dawn il-proċeduri jinkludu, pereżempju, il-waqfien kondizzjonali tal-prosekuzzjoni kriminali, il-waqfien kondizzjonali tal-prosekuzzjoni kriminali ta' intimat li kkoopera, ir-riżoluzzjoni jew ordni penali. Jekk għandekx dritt ta' appell jew le jiddependi fuq il-pożizzjoni tiegħek fil-proċedura u kif jingħalqu l-proċedimenti kriminali. Tista' tressaq ilment kontra l-waqfien kondizzjonali tal-prosekuzzjoni kriminali jew kontra l-waqfien kondizzjonali tal-prosekuzzjoni kriminali ta' akkużat li kkoopera, kemm jekk inti l-parti ċivili jew il-persuna li rrapportat ir-reat. Soluzzjoni bil-qorti ma tistax tiġi appellata, peress li tiġi konkluża bil-kunsens tiegħek. Jekk int il-parti ċivili, tista' tippreżenta dikjarazzjoni ta' oppożizzjoni kontra l-parti operattiva tal-ordni penali li tikkonċerna d-danni. F'dak il-każ, il-parti operattiva tal-ordni penali dwar id-danni tiġi kkanċellata u l-qorti tirreferik għal proċedimenti ċivili fejn tista' titlob kumpens.

Nista' nkun involut fil-proċess?

Jekk int il-parti ċivili, il-qorti tinnotifikak dwar is-seduta prinċipali. Jekk tonqos milli tidher fil-qorti, it-talba tiegħek għad-danni tiġi deċiża abbażi tar-rikorsi preċedenti tiegħek li jinsabu fil-fajl. Jekk inti biss persuna li tirrapporta r-reat, tista' tattendi s-seduta prinċipali bħala membru tal-pubbliku.

X'inhu r-rwol uffiċjali tiegħi fis-sistema ġudizzjarja? Pereżempju, jien nista' nkun jew nista' nagħzel li nkun: vittma, xhud, parti ċivili jew prosekutur privat?

Issir vittma jekk tkun ġarrabt ħsara personali jew jekk tkun ġiet ikkawżata ħsara lill-proprjetà (tangibbli jew intangibbli) tiegħek jew jekk id-drittijiet u l-libertajiet tiegħek ikunu ġew miksura jew mhedda b'riżultat ta' reat, kif ukoll jekk membru tal-familja tiegħek ikun miet b'riżultat ta' reat. Kull min jiddikjara li huwa vittma huwa meqjus bħala tali, sakemm ma jiġix ippruvat mod ieħor, irrispettivament minn jekk it-trasgressur ġiex identifikat, imħarrek jew ikkundannat jew le. Id-drittijiet, il-protezzjoni u l-appoġġ tal-vittmi huma rregolati mill-Att dwar il-Vittmi tal-Kriminalità.

Fi proċedimenti kriminali, madankollu, il-vittma jista' jkollha l-istatus ta' parti li tirrapporta, vittma jew xhud bid-drittijiet kollha li l-Kodiċi tal-Proċedura Kriminali jagħti fir-rigward ta' dak l-istatus partikolari.

Vittma fi proċedimenti kriminali hija persuna li, bħala riżultat ta' reat kriminali, tkun ġarrbet ħsara personali, jew dannu ekonomiku, morali jew dannu ieħor, jew li d-drittijiet jew il-libertajiet l-oħra legalment protetti tagħha jkunu ġew miksura jew mhedda bih.

Inti ssir xhud jekk ġejt mitlub (imħarrek) minn awtorità tal-infurzar tal-liġi jew qorti biex tixhed bħala xhud dwar il-fatti rilevanti għall-proċedimenti kriminali li inti pperċepixxejt bis-sensi tiegħek stess, jew jekk tidher quddiem awtorità tal-infurzar tal-liġi jew qorti fuq inizjattiva tiegħek stess jew fuq mozzjoni ta' parti.

Il-liġi kriminali Slovakka ma tinkludix il-kunċett ta' prosekutur privat; fi proċedimenti kriminali huwa l-prosekutur pubbliku li jippreżenta att ta' akkuża.

X'inhuma d-drittijiet tiegħi u l-obbligi f'dan ir-rwol?

Bħala vittma ta' reat, għandek id-dritt għal informazzjoni dwar kif tressaq ilment kriminali, dwar il-progress tal-proċedimenti kriminali u kif tista' tikkuntattja lill-organizzazzjonijiet li jistgħu jgħinuk. Fuq it-talba tiegħek, il-pulizija jew l-uffiċċju tal-prosekutur jgħinuk tikkuntattja entità li tipprovdi assistenza lill-vittmi tal-kriminalità li tkompli tindirizza l-ħtiġijiet tiegħek. Għandek id-dritt għal assistenza esperta, id-dritt li tinstema', id-dritt li tiġi ttrattat b'rispett, kunsiderazzjoni u sensitività, u għandek ukoll id-dritt li titlob kumpens jekk kont vittma ta' reat vjolenti.

Bħala l-parti ċivili, għandek id-dritt, f'xi każijiet, li tesprimi l-kunsens għall-prosekuzzjoni kriminali, li titlob id-danni, li tipproponi t-teħid jew is-supplimentar tal-provi, li tissottometti l-provi, li tikkonsulta u tistudja l-fajls, li tattendi s-seduta prinċipali u seduta ta' smiġħ pubblika dwar appell jew ftehim dwar il-ħtija u l-aċċettazzjoni tal-piena, li tikkummenta dwar il-provi miġbura, li tagħmel dikjarazzjoni tal-għeluq u d-dritt ta' appell.

Bħala xhud, inti meħtieġ li tidher jekk tiġi mħarrek mill-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi u mill-qorti, u li tixhed dwar dak li taf dwar ir-reat u l-awtur tar-reat jew dwar iċ-ċirkostanzi rilevanti għall-proċedimenti kriminali. Jekk ma tidhirx mingħajr ġustifikazzjoni adatta, tista' titressaq quddiem il-qorti.

Għandek id-dritt li tirrifjuta li tixhed bħala xhud fi tliet każijiet:

- jekk l-intimat huwa l-qarib dirett tiegħek, ħutek, ġenitur adottiv, wild adottat, konjuġi jew koabitant
- jekk permezz ta' dan, tqiegħed lilek innifsek jew persuna qrib tiegħek f'riskju ta' prosekuzzjoni kriminali
- jekk b'dan il-mod, tikser is-siġill ta' konfessjoni jew il-kunfidenzjalità tal-informazzjoni fdata lilek bħala persuna marbuta li żżomm il-kunfidenzjalità jew bħala persuna inkarigata mill-kura pastorali.

Għandek id-dritt għall-għajnuna legali u li jkollok avukat preżenti waqt l-interrogazzjoni u d-dritt li taqra r-rekord u titlob li dan jiġi ssupplimentat jew ikkoreġut. Int intitolat għal rimborż tal-ispejjeż meħtieġa (eż. spejjeż tal-ivvjaġġar) u qligħ mitluf mix-xogħol - allowances tax-xhieda. Talba għal allowances tax-xhieda trid titqajjem fi żmien tlett ijiem mis-seduta ta' smiġħ.

Nista' nagħmel stqarrija matul il-proċess jew nixhed? B'liema kundizzjonijiet?

Bħala parti ċivili, għandek id-dritt li tattendi s-seduta prinċipali u li tipproponi evidenza li għandha tittiehed f'kunsiderazzjoni mill-qorti. Tista' wkoll tikkummenta dwar l-evidenza li diġà ngabret. L-ebda mozzjonijiet oħra ma jistgħu jiġu ppreżentati ladarba l-qorti tkun iddikjarat il-ġbir tal-provi magħluq.

Fi tmiem is-seduta ta' smiġħ (iżda jista' jkun hemm ukoll diversi seduti ta' smiġħ) għandek id-dritt li tagħmel dikjarazzjoni tal-għeluq. Il-kontenut tagħha mhuwiex definit b'mod preċiż, għalhekk huwa f'idejk dak li tiddeċiedi li tgħid. Tista' ġġib miegħek in-noti tiegħek. Ir-rappreżentant awtorizzat tiegħek, jekk għandek wieħed, jagħmel id-dikjarazzjoni tal-għeluq.

X'informazzjoni nircievi matul il-proċess?

Kwalunkwe deċiżjoni li tittiehed (sentenza, ordni, ordni ta' penali) tiġi dejjem trażmessa lilek bħala l-parti ċivili. Id-deċiżjoni se tintbagħat direttament lir-rappreżentant awtorizzat tiegħek jekk tkun ħtart wieħed.

Jista' jkolli aċċess għall-fajls tal-qorti?

Tista' tagħzel li tikkonsulta l-fajl fi kwalunkwe stadju tal-proċedimenti kriminali. Jenħtieġ li t-talba għall-konsultazzjoni tal-fajl tiġi indirizzata lill-awtorità kompetenti tal-infurzar tal-liġi. Tista' tippreżenta t-talba tiegħek bil-miktub jew verbalment. F'każ bħal dan, l-awtorità kompetenti hija, fil-prinċipju, obbligata li tilqa' t-talba tal-parti ċivili billi tispeċifika l-post, id-data u l-ħin ta' dan l-att proċedurali. Għandhom jittieħdu l-passi kollha meħtieġa biex tiġi evitata d-divulgazzjoni ta' informazzjoni klassifikata, sigrieti kummerċjali u bankarji, eċċ., meta l-fajls jiġu kkonsultati.

■ L-aħħar aġġornament: 27/03/2023

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali hija ġestita mill-Istat Membru rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-orijinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. Il-Kummissjoni Ewropea ma taċċettax responsabbiltà jew kwalunkwe tip ta' tort fir-rigward ta' kull informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.